

משה חיים פלח

בענין פקעי קידושין

ועוד תמכו האחרו' [ויעוין באחיעזר (ה"א סי' כע סק"ט) דאם איתא דכל היכא דלא תפסי נמי פקעי, א"כ לר"ע אשת כהן שזינתה יפקעו קידושיה דהא נעשית זונה [וכן אם חזר וזא עליה כהן נעשית חללה] ולא משמע כן [ועוד תמכו דא"כ היאך כהן משקה את אשתו והא ללד דזינתה לאו אשתו היא, מיכו כה"ג תמכו האחרו' זבא דאדם מגלגל על זנות שתחת אציו והא ללד דזינתה סוטה היא ולא חייל היזום ואכמ"ל] וכן יש להעיר מאנוסת אציו דהא ר"ע סבר כר"י דאסר באנוסת אציו ומתם יליף (מע"ה) וא"כ היכא דאנס האז כלתו יפקעו קידושיה [מיכו יתכן דכה"ג לא נאסרה כלל ואכמ"ל].

והנה צשיעת רש"י אכן קשיא, ויעוין משנ"ת לעיל, אך צשיעת הרמב"ן והריב"ז א"א יש ליישב עוד, דהנה יעוין בתוס' (לקמן ז' א) דנראה מדצריהס דיש ממזר מסוטה לרבי עקיבא, והאחרו' נתקשו צז עוצא.

אולם ציאור הדברים נראה, דהנה יעוין ברמב"ן (מע"ה) שכתב וז"ל ויש מפרש סוטה דתפסי צה קדושין מדכתיב להיות לו לאשה אחרי אשר הועמאה וכי כתיבא עומאה צסוטה כתיבא והויה נמי צה כתיבא, ולרבי עקיבא דסבר דסוטה לא תפסי צה קדושין וכן צמחזיר גרושתו, לית ליה הכ

בגמ' (מע"ה) אמר אציו הכל מודים צבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר נדה דהא תפסי צה קידושין שנאמר ותבי נדתה עליו אפי' צשעת נדתה תפסי צה קידושין סוטה נמי דהא תפסי צה קידושין תניא נמי הכי הכל מודים צבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יצם שאין הולד ממזר ואציו שומרת יצם מספקא ליה אי כרצ אי כשמואל, ופירש רש"י שם סוטה נמי דהא תפסי צה קידושין לאישה דאף לאחר שזינתה לא פקעו מינה קידושיה הראשונים, ויעוין בתוס' (שם) וצראשונים דפירשו כוונתו דכשם דלא פקעי קידושיה הראשונים ה"נ תפסי צה קידושי אחריו וכן מצואר ברמב"ן וצרב"א צסוגיא דלרת סוטה (יא א) יעו"ש [אך בתוס' צקידושין (סח א) פירשו דצרי רש"י צאופ"א, דאה"ג דוקא קידושיה הראשונים לא פקעי וצבה"ג אין הולד ממזר משא"כ אם גירשה לא תפסי צה קידושין וצבה"ג הולד ממזר, ויעו"ש צסו"ד].

והנה האחרו' תמכו צזה מכמה דוכתי, חדא מהא דמצואר צפרק הערל (ע"ה) דאף דפלוע דכא לרבי עקיבא לא תפסי ציה קידושין מ"מ אם נשא אשה ונעשה פלוע דכא ומת מפיל את אשתו ליזום, וחזוין דלא פקעי קידושין [ויעוין משנ"ת לעיל].

ולכאורה זוהי נמי כוונת הך "יש מפרש" דהביא הרמז"ן [ויעוין צדצרי הרמז"ן לעיל שם צשיטת ר"ת דסוטה חשיבא חי"ל דשאר דכתב להדיא לא כן וז"ל להאי פירושה כולה מתניתין דמחזיר גרושתו וחלוטתו חייבי לאוין דשאר נינהו ודלא כר' סימאי היא וכן משמע, ומיהו הכל מודים דחייבי אליבא דכולי עלמא הוא דאפילו ר' סימאי מודה צסוטה שהרי קדושין תופסין בה אלא אפילו לר' עקיבא דשאר אינטריכא ליה למימר עכ"ל ולריך לומר דמש"כ הכא הוא מדצרי הך יש מפרש דפליג] ויעוין צחי' הרמז"ן מהד' הרש"ר ובה"ש שם.

ולזהו ביאור דצרי התוס' צפרק האשה רבה (צג א) בג"ל דנראה מדצריהם דיתכן דהולד ממזר מסוטה לר"ע, דאזלי התם כהך שיטה דלמאן דלא צעי אליבא דר"ע חי"ל דשאר הולד ממזר אף מסוטה [וצפרט דהתוס' לא כתבו שם כן אליבא דאמת, אלא רק כתבו דאי אפשר לפרש דהוי ממזר משום סוטה כיון דמיירי צשוגג, וכל תמיכה האחרו' דהא אף צמזיד לא הוי ממזר מסוטה, אך כיון דאיכא שיטת ראשונים דיש ממזר מסוטה לר"ע אליבא דר' סימאי, נקטו טעמא דשייך אף להך שיטה].

ויעוין עוד צמאיירי (מע א) וז"ל ואחרוני הרבנים מתרלים דממזר גמור הוא ואתיחא כר' עקיבא דצרייתא דעושה ממזר מכל חייבי לאוין והכל מודים דקאמר הכא אדרי' עקיבא דמתניתין קא מהדר דלא עביד ממזר אלא בלאו דשאר עכ"ל ויעוין עוד שם.

דרשא עכ"ל, והדצרים לריכוס ביאור עובא דהא מודה ר"ע צסוטה [וצדפרי"י של הרמז"ן הנוסח "לרצבי עקיבא דסצר דלא תפסי בה קידושי צמחזיר גרושתו ע"כ לית ליה הך דרשא" אך צכל המהדורות החדשות הגירסא כלפנינו, וכפה"ג צדפרי"י הגיבו דצריו מסצרת].

אולם יעוין צריעצ"א (קידושין סה א) דכתב וז"ל והיינו אפילו רצבי עקיבא דמתניתין דהתם דפרק החולץ דצעי חייבי לאוין דשאר, דהא סוטה נמי חייבי לאוין דשאר הוא, דזונה דעלמא לא מיפסלא לקבל אלא משום דהוי אשתו הוא דנאסרה עליו ואשתו שארו היא, והיינו דמודה בהא רצבי עקיבא, דאע"ג דלרצבי עקיבא חייבי לאוין דשאר אין קדושין תופסין והולד ממזר ובהא חייבי לאוין דשאר הוא, אפילו הכי מודה בה, דהא כתיב בה להיות לו לאשה אחרי אשר בוטמאה, אבל לרצבי סימאי גופיה אליבא דאיך רצבי עקיבא דלא צעי חייבי לאוין דשאר, לא מודה צסוטה ולא ציצמה כדמוכח צפרק האשה רבה כו' עכ"ל ולכאורה מצואר להדיא דצדצרי צריעצ"א אלו, דהא דאמרינן דאין הולד ממזר מסוטה היינו דוקא למאן דצעי חייבי לאוין דשאר, אך לרצבי סימאי דלא צעי חי"ל דשאר צאמת הולד ממזר מסוטה [ויעוין צריש דצרי צריעצ"א שם] ויעוין צמגיה לריעצ"א צמכילתין (מע א ה"ג 368) דדקדק כן מלשון צריעצ"א שם ויעו"ש (אלא דכתב דלא מלא חצר לזה צראשונים, אך לכאורה כן מצואר להדיא דצדצרי צריעצ"א בקידושין, וכן היא דעת הך יש מפרש דהביא הרמז"ן).

יסוד דינא דלא תפסי קידושין הוי כעין אי עזיד לא מהני ולדידיה ליתא להך כללא דכל דלא תפסי הוא הדין דפקעי [ויעוין בתוס' הרא"ש (קידושין ס ז) וז"ל הא לכתחלה הא דיעבד, וא"ת אמאי אינעריך קרא לדיעבד הא אמרי' צפ"ק דתמורה כל מילתא דאמר רחמנא לא תעזיד אי עזיד לא מהני ופריך וברי אלמנה לכ"ג דתפסי זה קדושין ומשני שאני התם דגלי קרא לא יקה ולא יחלל אלמא אי לאו קרא הו"א דלא תפסי זה קידושין, וי"ל דהשתא דגלי קרא צאלמנה לכ"ג הוי אמרי' כ' דמינה ילפינן לכל קידושין דאע"ג דאמר רחמנא לא תעזיד אי עזיד מהני עכ"ל ודקדקו מלשונו "הוי אמינא" דאליבא דאמת הא דגלי קרא דלא תפסי קידושין בעריות יסוד הדין הוא כעין דינא דאי עזיד לא מהני].

ומעתה מיושב היטב, דסוגיא דהערל דמבואר דלא פקעי הא מיירי צפלוט דכ' וכמ"ד דאמר ר"ע אף צחי"ל דלאו דשאר, ולדידיה צאמת ליכא דין פקעי, וכן צאשת כהן שזינתה, וכל דברי הגמ' גבי סוטה דאי לא תפסי ה"ה דפקעי אינן אלא למ"ד דלא אמר ר"ע אלא צחי"ל דשאר [ויל"ד].

ובירושלמי (ר"פ האשה רבה) רבי צא צשס רבי זעירא אמר דרבי עקיבא היא דרבי עקיבא אמר הצא על סוטה הוולד ממזר, ומבואר דס"ל דלר"ע יש ממזר מסוטה.

ולשיטת הכן ראשונים יש ליישב תמיכה האחרו' מהא דמבואר צפרק הערל (טע ז) דצפלוט דכ' אף דלא תפסי קידושין מ"מ לא פקעי, וכן תמיכה האחרו' מאשת כהן שזינתה דלא משמע דפקעי קידושיה, דיש לומר דהא דאמרינן דכל היכא דלא תפסי קידושין פקעי גמי קידושין, היינו דוקא להך מ"ד דלא אמר רבי עקיבא אלא צחי"ל דשאר, ולהך מ"ד מסתברא דיסוד הדין הוא דחי"ל דשאר לא חזיין לאישות ולהכי לא תפסי זהו קידושין, משא"כ שאר חי"ל כגון איסורי כהונה דיסוד איסורן אינו איסור אישות כלל ולהכי לית זהו דינא דלא תפסי קידושין, ולהך מ"ד כיון דיסוד דינא דלא תפסי קידושין הוא משום דהנך עריות לא חזיין לאישות אמרינן דכשם דלא תפסי זהו ה"נ איכא דינא דפקעי, משא"כ לרבי סימאי ורבי ישבב דאמר רבי עקיבא אף צחי"ל דכהונה, וברי התם יסוד איסורן אינו מדיני האישות כלל אלא משום הפגיעה צקדושת הכהונה, וי"ל דלהך מ"ד